Ушаков Олександр Сергійович,
здобувач вищої освіти;
науковий керівник:
Савченко Наталія Миколаївна,
кандидат економічних наук,
доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту;
Поліський національний університет

ПЕРСПЕКТИВИ ЗАСТОСУВАННЯ ЕНДАУМЕНТУ В ГОСПОДАРСЬКІЙ ПРАКТИЦІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

Розвиток фінансової автономії вищих навчальних закладів України нерозривно пов'язаний з необхідністю диверсифікації джерел фінансування. В умовах обмеженого бюджетного фінансування доцільність використання ендаументу в закладах вищої освіти обумовлена необхідністю забезпечення фінансової стабільності, незалежності та довгострокового розвитку університетів. Ендаумент дозволяє закладам вищої освіти створити стійке джерело фінансових ресурсів для підтримки освітніх програм, наукових досліджень та інфраструктури, що сприяє підвищенню якості навчання та конкурентоспроможності на міжнародному рівні. Такий підхід також залучає випускників та меценатів до участі у розвитку університетів, створюючи додаткові можливості для інновацій та розвитку наукового потенціалу.

Ендаумент (endowment) – це цільовий капітал, що формується із внесків благодійників, випускників, меценатів або інших організацій, який інвестується, а отриманий дохід використовується для підтримки діяльності закладу. Основна ідея ендаументу полягає у збереженні капіталу і його примноженні за для забезпечення довгострокової фінансової стабільності та підтримки освіти.

Вперше поняття ендаументу було використано в університетах США. Найвідоміший приклад – Гарвардський університет, який заснував свій цільовий фонд для отримання значних благодійних внесків з метою підтримки та розвитку освітньої діяльності. З часом ця практика поширилася на інші університети в США, а пізніше і по всьому світу. Сьогодні ендаументи є невід'ємною частиною фінансової системи багатьох провідних навчальних закладів, що дозволяє їм підтримувати високу якість освіти та рівень наукових досліджень. У міжнародній практиці до благодійної підтримки освіти і науки залучені сьогодні: фонди громад; корпоративні й асоційовані фонди; фонди приватних осіб; фонди глобальних національних інтересів (надають підтримку проектам, які впливають на глобальний розвиток); посередницькі фонди тощо [3].

В Україні понад 70% ресурсів у загальній структурі фінансування освіти мають державне походження, приватні інвестиції надаються здебільшого у формі плати за навчання. Ендаумент-фонди знаходяться на етапі започаткування, що, зокрема, пов'язано з низьким рівнем поінформованості суспільства (у т. ч. освітянського сектору), з їх сутнісними характеристиками та

перевагами [1]. Перший ендаумент-фонд в Україні був створений в КНУ ім. Т.Г. Шевченка в 2013 році. Нормативно-правове регулювання створення та функціонування ендаумент-фондів в Україні регулюється рядом законодавчих актів, які визначають порядок заснування, проведення діяльності та використання коштів таких фондів. Основним нормативним документом є Закон України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», який встановлює правові засади діяльності благодійних фондів, у тому числі і ендаументів. Крім цього, Законом України «Про вищу освіту» передбачено можливість створення цільових фондів в університетах для фінансування їхньої діяльності. Податкове законодавство також має важливе значення, оскільки регулює питання застосування податкових пільг для осіб, які роблять внески до ендаумент-фондів, що стимулює залучення меценатів і донорів до підтримки освітніх закладів. З нашої точки зору, доцільною є розробка спеціалізованого нормативно-правового акту, який би визначав організаційні та методологічні основи формування та функціонування таких фондів. Адже його відсутність ускладнює процедури адміністрування, розміщення та повернення коштів. Зрештою, сам фонд страждає від знецінення через системні ризики, інфляцію та поточні операційні втрати. Значних збитків зазнає і фонд через невирішеність питань оподаткування благодійних внесків та доходів, отриманих від управління фондом.

Практика створення ендаумент-фондів у вітчизняних вищих навчальних закладах майже не зустрічається. Погоджуємося з думкою А. Н. Сухочевої, як вважає, що для того щоб ендаумент став дієвим інструментом для закладів вищої освіти, *необхідно дотримання кількох умов*:

1) наявність великої кількості випускників;

2) високий рівень затребуваності випускників на ринку праці та в великих компаніях;

3) наявність великої кількості спеціальностей, які відповідають галузевій структурі регіону, або наявність статусу закладу, як базової підготовки фахівців у конкретній галузі;

4) високий рівень інформаційної відкритості закладу;

5) висока частка добровільних внесків та пожертв у позабюджетні фонди такого закладу;

6) активна взаємодія та співпраця з приватними компаніями за різними напрямками діяльності;

7) наявність додаткових освітніх програм;

8) наявність інноваційних освітніх програм і технологій, а також ведення масштабної науково-дослідницької діяльності;

9) реалізація активної маркетингової політики щодо просування освітніх та інших послуг закладу на ринку, а також залучення спонсорів, роботодавців, випускників і батьків [2].

Традиційна схема організації діяльності ендаумент-фонду у вищих навчальних закладах виглядає наступним чином (рис. 1):

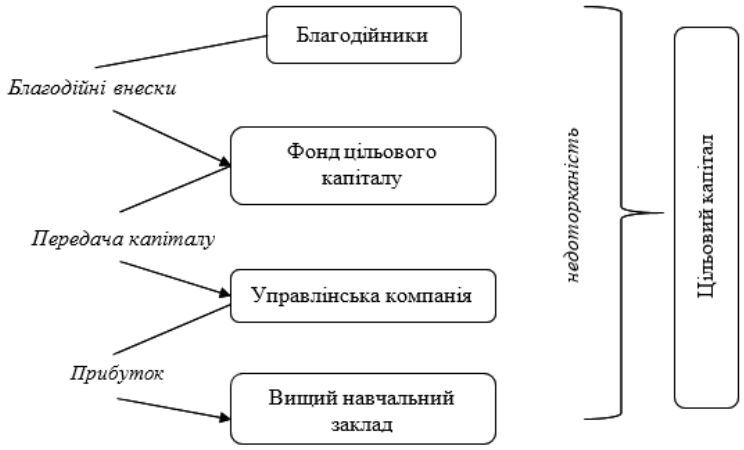

Рис. 1. Схема організації діяльності ендаумент-фонду у вищих навчальних закладах

Фонд можна формувати не лише за рахунок надходження грошових коштів, але й при отриманні благодійних внесків у вигляді майна та інших матеріальних цінностей, таких як будівлі, споруди, обладнання та транспортні засоби.

Прибуток від управління цільовим капіталом передається повністю вищому навчальному закладу, для підтримки якого фонд був створений, тоді як сам цільовий капітал залишається недоторканим. *Кошти ендаумент-фонду можуть використовуватися для:*

- виплати стипендій студентам;
- підтримки наукових досліджень;
- розвитку інфраструктури університету;
- оплати праці викладачів або для залучення нових науково-педагогічних працівників.

Українські підприємства та організації на сьогодні не готові переходити до формування ендаумент-фондів. Це пов'язано з: відсутністю фіскальних та інших стимулів для фінансування освіти та дослідницьких проектів; заперечення можливості ефективності функціонування вищих навчальних закладів в Україні; страх корупції в управлінні коштами та значна бюрократизація всіх процесів фінансування. З боку вищих навчальних закладів іде гальмування процесів створення ендаумент-фондів через думку про ризикованість інвестування вільних коштів. Як свідчать показники фінансової звітності, майже всі вищі навчальні заклади зберігають вільні кошти на депозитних рахунках в банках, не роблячи жодних інвестицій. Також негативно впливає і нестабільність економічної та політичної ситуації в країні.

Таким чином, головною метою створення ендаумент-фондів при закладах вищої освіти є покращення фінансового стану таких організаційних структур та умов для реалізації їх основної діяльності, оновлення інфраструктури,

впровадження сучасних технологій в освітній процес. Створення такими закладами ендаумент-фондів є проявом державно-приватного партнерства. Залучення суб'єктів приватного підприємництва та бізнес-структур до фінансування закладів вищої освіти, які є бюджетними установами, свідчить про створення комплексного підходу до регулювання процесу формування та використання такими некомерційними організаціями доходів, необхідних для їх функціонування та розвитку.

Список використаних джерел

1. Гернего Ю.О. Ендавмент фінансування освітньої складової інноваційної економіки в Україні. *Економіка і суспільство*. 2017. № 8. С. 563–567

2. Сухочова А. М. Сучасні напрямки державної політики по удосконаленню умов формування фінансових ресурсів недержавного професійного навчального закладу. *Вісник ОДУ*. 2006. № 10. С. 25–29.

3. Facts About College and University URL: https://nces.ed.gov/ fastfacts/display.asp?id=73.

Федина Віта Віталіївна,
кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування;
Національна академія статистики, обліку та аудиту

СКОРИНГОВА СИСТЕМА ОЦІНКИ КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА ЯК СПОСІБ МІНІМІЗАЦІЇ КРЕДИТНОГО РИЗИКУ БАНКУ

Сучасні тенденції розвитку суспільства викликають потребу в отриманні найнеобхіднішої інформації за декілька секунд, не перевантажуючись при цьому супутньою інформацією, у зв’язку з чим особливої актуальності набуває принцип доступу до інформації всього лише «одним натисканням пальця». Цей тренд сформував цифрову економіку, де банки змушені адаптуватися до нових умов. Для забезпечення стабільності та безпеки українські банки зосереджуються на вдосконаленні методів оцінки та управління ризиками, особливо в сфері кредитів та боротьби з шахрайством [1].

Сьогодні у структурі кредитного ризик-менеджменту вітчизняних банків вкрай важко переоцінити роль скорингових технологій, саме тому використання даного виду технологій на різних етапах відносин між кредитором та позичальником є актуальним та перспективним.

Є справедливою думка щодо того, що будь-яка модель буде ефективною тільки тоді, коли вона базуватиметься на значній кількості спостережень, котрі дадуть змогу правильно виявити зв’язки між усіма параметрами. Дослідження